KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO
9.11.2016 160/2016-5

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

HE177/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta lausua Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta ja lausuu seuraavaa:

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö
Opetus- ja kulttuuriministeriö kohdentaa ammatilliseen koulutukseen 190 miljoonan euron säästöt vuodesta 2017 lukien, mikä tarkoittaa pysyvää leikkausta rahoituksesta. Säästö toteutettaisiin siten, että rahoituksen perusteena käytettävä opiskelijoiden enimmäismäärä säädettäisiin 12,44 prosenttia koulutuksen järjestämislupien mukaista kokonaisopiskelijamäärää alemmalle tasolle. Kun huomioidaan aikaisempien vuosien jo tehdyt säästöt, nyt tehtävät säästö ei voi olla vaikuttamatta yleiseen ammatillisen osaamisen kehittymiseen - erityisesti säästöjen kohdentuessa opiskelijamäärän tai yksikköhintojen leikkaamiseen taikka niiden yhdistelmiin. Pahimmillaan oppilaitokset joutuvat heikentämään opetukseen liittyviä resursseja ja oppimisen tukemista aikana, jolloin osaamisen kehittämistä tulisi erityisesti vahvistaa.

Tällä hetkellä on nähtävissä, että koulutuksenjärjestäjät tulevat priorisoimaan nuorisokoulutuksen etusijalle. Nyt tehtävä 190 M €:n leikkaus kohdistuu näin aikuiskoulutukseen. Tämän vaikutuksia työmarkkinoihin ja osaavan työvoiman saamiseen ei ole arvioitu missään. Samanaikaisesti työministeriö leikkaa ammatillista työvoimakoulutusta. Tämä on jo johtanut aikuiskoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa yt- neuvotteluihin, joiden seurauksena työsuhteita on irtisanottu. Näiden henkilöiden osaaminen on pois jatkossa koulutuspalveluista. Yritysten kannalta työvoiman joustava lisä- ja tutkintotavoitteinen koulutus tulee jatkossa vaikeutumaan. Hallituspuolueiden olisi hyvä tarkastella leikkausten kohdentumista uudelleen ja turvata myös aikuisten uuteen ammattiin tai työnteon yhteydessä opiskelevien mahdollisuudet kouluttautua jatkossa.

JHL ry:n mielestä ammatilliseen koulutukseen kohdistuvien pysyvien leikkausten määrää tulee kohtuullistaa ja jaksottaa usealle vuodelle.

Kilpailukykysopimuksesta johtuvat muutokset vuosina 2017—2019
Ehdotuksessa kilpailukykysopimuksen mukaista lomarahojen väliaikaista alentamista vastaava vaikutus otettaisiin huomioon laskettaessa vuosien 2017—2019 lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen, taiteen perusopetuksen, vapaan sivistystyön oppilaitosten sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitusta. Kilpailukykysopimukseen sisältyvän julkisen sektorin (kunnat ja kuntayhtymät) lomarahan määräaikaisen alentamisen arvioidaan vähentävän rahoituksen saajien kustannustasoa yhteensä noin 23 miljoonalla eurolla. Lomarahan leikkauksesta aiheutuva säästö kohdennettaisiin kokonaisuudessaan valtion rahoitusosuuteen.

Esitys ei sisällä työajan pidennyksestä johtuvia vaikutuksia tai laskelmia.

JHL ry:n mielestä kilpailukykysopimuksen lomarahojen leikkauksista syntyvä 23 miljoonan euron säätöä ei tulisi vähentää kokonaisuudessaan valtionosuuksista. Kilpailukykysopimuksen vaikutuksesta vapautuvat rahat tulee kohdistaa koulutukseen, opetukseen ja sen tukitoimiin kansallisen osaamistason nostamisen varmistamiseksi. Hallitus on ilmaissut aiemmin tänä vuonna, että koulutukseen ei kohdisteta enää lisäleikkauksia.

Esityksessä työnantajamaksujen alenemisen ja rahoitusvastuun muutosten vaikutus otettaisiin huomioon osana rahoituslain mukaista arvioitua kustannustason muutosta. Tällöin kaikkien ylläpitäjien sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien rahoitus alenee voimassa olevan rahoituslain perusteella arvioidun kustannustason -0,7 prosentin (noin -11 miljoonaa euroa) muutoksen johdosta. Kustannustason arvioon vaikuttavat kilpailukykysopimuksesta aiheutuvat sosiaalivakuutusmaksujen ja sosiaaliturvamaksujen taso sekä rahoitusvastuiden muutokset.

Koulutussektorille kohdistettava lisäleikkaus, joka vastaa työnantajien sairausvakuutusmaksun alennusta, on kilpailukyky-sopimuksen vastainen, eikä sitä voida mitenkään hyväksyä.

Kilpailukykysopimuksen kirjauksena on, että sosiaaliturvamaksun alennus rahoitetaan julkisen sektorin työnantajille aiheutuvilla säästöillä, siis työajan pidennyksellä ja julkisen sektorin lomarahoja leikkaamalla. Nyt opetus- ja kulttuuriministeriön talousarvioesityksessä on määritelty koulutuksen yksikköhintoja siten, että kaikki koulutuksen järjestäjät taustastaan huolimatta joutuvat huomioimaan kilpailukykysopimuksen vaikutukset täysimääräisinä leikkauksina.

Esimerkiksi vapaan sivistyksen oppilaitokset ovat lähes kokonaan osakeyhtiö- tai säätiömuotoon järjestettyä, eivätkä ne kuulu kilpailukykysopimuksessa määriteltyyn julkisen sektorin osuuteen. Silti nämä oppilai-

tokset joutuvat edellä mainitulla tavalla koulutuksen lisäleikkausten kohteeksi, mitä ei voi hyväksyä.

Entistä sekavammaksi kilpailukykysopimuksen vaikutuksen huomioiminen muuttuu toisen asteen ammatillisessa ja aikuiskoulutuksessa. Koulutuksen rahoituksen ja osaamisen vahvistamisen näkökulmasta tilanne on kestämätön; jo tiedossa olleilla leikkauksilla koulutuksen tavoitteiden saavuttaminen alkaa olla mahdotonta.

Lisäksi on muistettava että rakennepoliittisen uudistamisen yhteydessä mm. ammatillisen koulutuksen säästöt peruttiin, koska uudistus jäi toteutumatta. Vapaan sivistystyön osalta ne kuitenkin tehtiin. Vuonna 2015 leikattiin 10 miljoonaa euroa ja jo vuonna 2012 11,5 miljoonaa euroa. Vuodesta 2011 lähtien leikkaukset ovat olleet 18 prosenttia. Vapaa sivistystyö on näin osallistunut jo rakennepoliittisiin säästötalkoisiin.

JHL ry:n mielestä vapaan sivistyksen rahoitukseen kohdistuvista rakenteellisista ja kilpailukykysopimuksesta johtuvista leikkauksista tulee luopua.

Museot, teatterit ja orkesterit
Museoiden, teattereiden ja orkestereiden kunnallisille ja yksityisille ylläpitäjille maksettavat valtionosuuden alenisivat vuoden 2017 säästön pysyväksi tekemisen johdosta yhteensä 2,863 miljoonaa euroa.

JHL ry vastustaa lisäsäästöjä koska museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on kohdistettu vuosina 2012—2016 yhteensä 18 miljoonan euron säästöt. Säästöt on toteutettu yksikköhintoja alentamalla. Lisäksi vuosina 2014 ja 2016 on toteutettu indeksikorotuksia vastaavat säästöt, yhteensä noin 1,6 miljoonaa euroa.

Lisätietoja: koulutuksen toimialueen päällikkö/rehtori Anne Karjalainen,
anne.karjalainen@jhl.fi p. 050 341 0749

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Håkan Ekström
toimialajohtaja